

42

Phra Khru Suthammanat (Somnuek Natho)

Thai Medical Science Wisdom Teacher

Phra Khru Suthammanat is an academic and development monk who initiated the construction of herbal forest garden of Plak Mai Lai Temple, in Kamphaeng Saen district of Nakhon Pathom province as an herb center for illness treatment. It is also a learning center of youths and general public and has become a complete herb forest with cooperation from people. Today it is an important herb study center of Thailand.

After finishing secondary school, Phra Khru Suthammanat continued his education as a bachelor degree candidate of the Faculty of Agriculture, Kasetsart University. However, he quit after one year. The reason for his resignation is that the education in the system cannot actually satisfy the way of life. Then, he focused the search for the truth of life according to the Buddhist concept and methods.

With determination in Dhamma practice, Phra Khru Suthammanat had an idea about how to preserve the wealth of the temple's forest because local people did not recognize its significance. His idea was thus in conflict with the people. After trying every way, he found that some villagers relied on the herb in temple forest for their illness treatment. However, the herb collection might not be right. It is, therefore, necessary to provide the right knowledge to preserve forest.

This is why Phra Khru Suthammanat transfers the knowledge on herbs growing, preservation and utilization to villagers and youths. People have been made aware of benefits from forest and don't dare to destroy it anymore. At present, Plak Mai Lai Temple is the eco-tourist attraction of Nakhon Pathom province. This is due to the implementation of Phra Khru Suthammanat, who is equipped with wisdom in Thai medical science and is praised by the Office of the National Education Commission as Thai wisdom teacher in 2001.

Mr. Hama Baeluebae

Fine Arts Wisdom Teacher (Dikae Hulu)

Mr. Hama Baeluebae is highly praised by both public and private sector agencies as an expert in the performance of Dikae Hulu that used bilingual words of songs i.e. Thai and local Malay of 3 southern provinces. He has continuously received the performance and used it in the government work as a campaign in education, anti-drugs attempts and security until today.

Mr. Hama was born in an agricultural family and completed Primary 4 level in the school system. After that he continued the study out of the system until finishing the Adult Education Levels 3 and 4 from the Non-Formal Education Department, Yala province. During his primary education, he was inspired by Dikae Hulu after watching the performance. Then he started practicing by himself until he was skillful. In 1973, he set up his own performing group called "Ma Lukthung" or "Ma Yaha", and opened the show around the south. His performing group was very popular. From 1984 to the present, "Ma Yaha" group has been invited by Channel 11 in Hat Yai to perform Dikae Hulu as campaigns for many issues e.g. education, anti drugs, AIDS, patriotism, member of parliament election.

In the performance, Mr. Hama composed the words and rhymes in 2 languages i.e. Yawi and Thai, which can integrate the two cultures and become admirable among Thais and Malay.

In 2000, Mr. Hama was elected the chairman of Dikae Hulu club in the southern border provinces and in 2002 was selected the 2nd group of Thai wisdom teacher in fine arts, Dikae Hulu performance.

พระครูสุธรรมนาถ (สมนึก นาโถ)

ครูภูมิปัญญาด้านการแพทย์แผนไทย

พระครูสุธรรมนาถเป็นพระนักการศึกษาและพระนักพัฒนาผู้ริเริ่มจัดสร้างสวนป่าสมุนไพรของวัดปลักไม้ลาย อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ให้เป็นแหล่งสมุนไพรเพื่อการรักษาโรคและเป็นแหล่งการเรียนรู้ของเยาวชนและประชาชนทั่วไปจนกลายเป็นป่าสมุนไพรที่สมบูรณ์โดยได้รับความร่วมมือจากประชาชนจนกระทั่งกลายเป็นศูนย์กลางการศึกษาด้านสมุนไพรที่สำคัญของประเทศ

เมื่อจบการศึกษาระดับมัธยม พระครูสุธรรมนาถสอบเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีเป็นนิสิตคณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ แต่เรียนได้เพียงปีเดียวก็ลาออก สาเหตุที่ลาออกในครั้งนั้นคือ การศึกษาในระบบไม่ได้สนองตอบต่อวิถีชีวิตอย่างแท้จริง จากนั้น พระครูสุธรรมนาถก็ตั้งใจค้นหาความจริงของชีวิตตามแนวคิดและวิถีการตามแนวพุทธศาสนา

ด้วยความมุ่งมั่นในการปฏิบัติธรรมทำให้พระครูสุธรรมนาถเกิดความคิดว่า ทำอย่างไรจึงจะรักษาป่าของวัดให้คงสภาพสมบูรณ์ เพราะชาวบ้านมองไม่เห็นความสำคัญของป่า ดังนั้น ความคิดในการอนุรักษ์ป่าของท่านจึงขัดแย้งกับความคิดของชาวบ้าน หลังจากพยายามทุกวิถีทางที่จะรักษาป่า พระครูสุธรรมนาถก็พบว่า ชาวบ้านส่วนหนึ่งอาศัยสมุนไพรในป่าของวัดรักษาโรคภัยไข้เจ็บ แต่วิถีการเก็บสมุนไพรนั้นยังไม่ถูกต้อง จึงจำเป็นต้องให้ความรู้ที่ถูกต้องเพื่อรักษาป่า

เมื่อเป็นเช่นนี้ พระครูสุธรรมนาถจึงถ่ายทอดความรู้ด้านการปลูกสมุนไพร การอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์จากสมุนไพรแก่ชาวบ้านและเยาวชน ทำให้ชาวบ้านเห็นประโยชน์จากป่าจึงไม่กล้าทำลายป่าอีกต่อไป ปัจจุบันวัดปลักไม้ลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดนครปฐม ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการดำเนินการของพระครูสุธรรมนาถซึ่งเป็นบุคคลที่ทรงภูมิปัญญาด้านการแพทย์แผนไทยจนได้รับการยกย่องจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย เมื่อปี พ.ศ. 2544

นายหะมะ แบลือแบ

ครูภูมิปัญญาด้านศิลปกรรม (ดิเกฮูลู)

ครูหะมะ แบลือแบเป็นบุคคลที่ได้รับการยกย่องอย่างสูงจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนว่าเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้าน การแสดงดิเกฮูลูที่ใช้บทหรือ 2 ภาษาคือ ภาษาไทยผสมกับภาษามลายูท้องถิ่นในสามจังหวัดภาคใต้ และเป็นผู้สืบทอดดิเกฮูลู ครูหะมะใช้ดิเกฮูลูช่วยงานราชการโดยใช้ดิเกฮูลูรณรงค์ด้านการศึกษา การป้องกันยาเสพติด และกิจกรรมด้านความมั่นคงมาจนถึงปัจจุบัน

ครูหะมะเกิดในครอบครัวเกษตรกร สำเร็จการศึกษาในระบบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากนั้นก็ศึกษานอกระบบจนกระทั่งจบการศึกษาหลักสูตรศึกษาผู้ใหญ่ ระดับ 3 และระดับ 4 จากกรมศึกษาธิการโรงเรียนจังหวัดยะลา เมื่อครั้งเรียนอยู่ชั้นประถม ครูหะมะเกิดแรงบันดาลใจด้านการแสดงดิเกฮูลู เพราะได้ชมการแสดงดิเกฮูลู จากนั้นก็เริ่มฝึกฝนด้วยตัวเองจนเกิดความชำนาญ พ.ศ. 2516 จัดตั้งคณะแสดงของตน ชื่อ "มะ ลูกทุ่ง" หรือ "มะ ยะหา" ตระเวนแสดงทั่วพื้นที่ภาคใต้ได้รับความนิยมจากประชาชนเป็นอันมาก นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 จนถึงปัจจุบัน คณะ "มะ ยะหา" นี้ได้รับเชิญจากสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 ททบ.ใหญ่ ให้แสดงดิเกฮูลู เพื่อรณรงค์เรื่องต่างๆ เช่น การศึกษา การต่อต้านยาเสพติด โรคเอดส์ การรักษาชาติ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นประจำทุกปี

ในการแสดงนั้นครูหะมะเป็นผู้แต่งเนื้อร้องและทำนองเพลงประกอบการแสดง 2 ภาษา คือ ภาษายาวีและภาษาไทย นับเป็นการเชื่อมสองวัฒนธรรมเข้าด้วยกันและเป็นที่ยอมรับของทั้งชาวไทยและมาเลเซีย

ในปี พ.ศ. 2543 ครูหะมะได้รับเลือกเป็นประธานชมรมดิเกฮูลูจังหวัดชายแดนภาคใต้และในปี พ.ศ. 2545 ได้รับเลือกเป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ 2 สาขาศิลปกรรม การแสดงดิเกฮูลู

ครูเก่งครูดีมีทั่วแผ่นดินไทย

Fine and Good Teachers are Prevalent

43

นางมารศรี วนาโชติ

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (การทอผ้า)

นางมารศรี วนาโชติเป็นกรรมการบริหารศูนย์ศิลปาชีพ จังหวัดแม่ฮ่องสอน และเป็นผู้นำลวดลายผ้าดั้งเดิมของกะเหรี่ยงมาผสมผสานทอเป็นรูปแบบใหม่ๆ ตามความต้องการของตลาด และนำผ้าทอมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ นอกจากนี้ยังเป็นผู้ริเริ่มจัดตั้งศูนย์ศิลปาชีพของจังหวัด ทำให้สตรีในหมู่บ้านมีรายได้ตลอดปีโดยยึดการทอผ้าเป็นอาชีพเพื่อช่วยเหลือครอบครัว

นางมารศรีเป็นชาวเขาเผ่าปกากะญอ สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แม้ว่าฐานะทางบ้านจะยากจน แต่เนื่องจากสนใจเรื่องทอผ้าและมารดาเป็นผู้มีฝีมือทางด้านทอผ้า นางมารศรีจึงเรียนรู้เรื่องทอผ้าอย่างจริงจังจนมารดา จากการทำได้คลุกคลีและหัดทอผ้ามาตั้งแต่เด็กจึงทำให้นางมารศรีมีความรู้และทักษะด้านการทอผ้าอย่างดี

นอกจากพื้นฐานการทอผ้าที่ได้รับจากมารดาแล้ว นางมารศรียังศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมมาโดยตลอด โดยการเข้าอบรมจากโครงการพัฒนาชาวเขาในเขต ศูนย์บริการการศึกษาโรงเรียนแม่สะเรียง เกี่ยวกับความรู้เรื่องการย้อมสีธรรมชาติ การออกแบบลวดลาย การวางขนาดผ้า เทคนิคการทอ และการจัดตลาด

นอกจากนางมารศรีได้นำผ้าไปขายยังสถานที่ต่างๆ ต่อมาได้เปิดร้านของตนเอง และรวบรวมผ้าทอภายในหมู่บ้านกะเหรี่ยงในอำเภอแม่สะเรียง มาจัดจำหน่ายให้ ต่อมานางมารศรีได้รู้จักกับอาสาสมัครแบบติสท์ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณ จึงรวบรวมกลุ่มสตรีทอผ้าขึ้น และเป็นผู้จัดตั้งศูนย์ศิลปาชีพ จังหวัดแม่ฮ่องสอน (สาขาแม่สะเรียง) เมื่อปี พ.ศ. 2539

นางมารศรีได้อุทิศตนให้กับการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการทอผ้า โดยเฉพาะการทอผ้ากะเหรี่ยงให้กับกลุ่มต่างๆ ในชุมชนทั้งในอำเภอแม่สะเรียงและอำเภอใกล้เคียง รวมทั้งนิสิต นักศึกษา และประชาชนที่สนใจ นอกจากนี้ยังเป็นวิทยากรสอนการทอผ้าและการย้อมสีธรรมชาติทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด อีกทั้งยังได้รับการเชิญให้เป็นวิทยากรในต่างประเทศด้วย

เมื่อปี พ.ศ. 2545 ได้รับเลือกเป็นครูภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ 2 ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (การทอผ้า) จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี

นายทองคำ สายสะอาด

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ครูทองคำ สายสะอาดเป็นผู้นำในการอนุรักษ์ป่าดงใหญ่ ภายใต้แนวคิด “คนกับป่าอยู่ร่วมกันได้” โดยร่วมกันกำหนดกติกาในการใช้ประโยชน์จากป่า ครูทองคำทุ่มเทกำลังกายและสติปัญญาในการพิทักษ์ป่าโดยเป็นผู้นำชุมชนดำเนินงาน เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างจริงจังโดยกำหนดระเบียบและกติกาให้ชุมชนปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากป่า และจัดให้มี รส.ทป. ประจำหมู่บ้านเพื่อจัดเวรยามรักษาป่า อีกทั้งปลุกจิตสำนึกให้คนในชุมชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของป่าและทำให้สถิติการตัดไม้ทำลายป่าและไฟไหม้ป่าลดน้อยลง ส่งผลให้ชุมชนได้รับรางวัลจากการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อมหลายรางวัล

ครูทองคำปลุกจิตสำนึกให้คนในชุมชนโดยนำเอาจารีตประเพณีของหมู่บ้านมาสร้างจิตสำนึก โดยยึดหลัก บ้าน วัด และโรงเรียน หรือเรียกว่า “สามเส้า” มาใช้จนประสบผลสำเร็จ การถ่ายทอดองค์ความรู้ของครูทองคำมีทั้งการเป็นวิทยากรเพื่ออภิปราย บรรยายในการประชุม สัมมนาตามสถาบันการศึกษาและหน่วยงานรัฐบาล และการเป็นวิทยากรบรรยายในพื้นที่ป่าดงใหญ่ เพราะในแต่ละเดือนจะมีผู้มาเยี่ยมชมกิจกรรมมากมาย รวมทั้งยังมีการถ่ายทอดความรู้ผ่านสื่อมวลชน เช่น ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 และสถานีวิทยุต่างๆ และที่สำคัญคือ การทำหน้าที่เป็นผู้นำในการปฏิบัติจริงเกี่ยวกับการป้องกันไฟป่าและกิจกรรมการอนุรักษ์ต่างๆ ในพื้นที่เป็นตัวอย่างแก่คนในชุมชนนั่นเอง

เมื่อปี พ.ศ. 2545 ครูทองคำได้รับเลือกเป็นครูภูมิปัญญาไทย ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

Mrs. Marasri Wanachote

Industry and Craftsmanship Thai Wisdom Teacher (cloth weaving)

Mrs. Marasri Wanachote is the director of SUPPORT Center of Mae Hong Son province. She has introduced the traditional cloth design of Karen to integrate with new ones according to the market demand. The cloth is produced as various products. She also initiated the establishment of the province SUPPORT Center, enabling women in the village to have income throughout the year from cloth weaving to help the families.

Mrs. Marasri is a Pakakayor hill tribe. Though her family was poor, she completed Primary 6 education level but is interested in cloth weaving. She seriously leaned the weaving skill from her mother who is an expert at this. In addition, she had been familiar with and trained since her childhood. This is why she is very knowledgeable and skillful.

Apart from that basis, she has studied to enhance her knowledge by attending the training from UNICEF Hill Tribe Development Project, Non-Formal Education Service Center in Mae Sariang, about natural color dye, design, cloth size setting, weaving techniques and marketing.

Mrs. Marasri has sold the cloth in various places and later opened her own shop. She gathered cloth from Karen villages in Mae Sariang district for further distribution. She knew Baptist volunteers who were financially supported, so she gathered a group of female weavers. She established SUPPORT Center of Mae Hong Son province (Mae Sariang Branch) in 1996.

Mrs. Marasri has dedicated herself to transferring knowledge in cloth weaving, especially Karen cloths to several groups in the communities in Mae Sariang district and nearby districts, including interested students and public. She is also a lecturer of cloth weaving and natural color dye both in and outside her province. She has been invited to teach overseas too.

In 2002 she was selected the 2nd group of Thai wisdom teacher in industry and craftsmanship (cloth weaving) of the Office of National Education Commission, Office of the Prime Minister.

Mr. Thongkham Sai-sa-ard

Thai Wisdom Teacher in Natural Resource and Environmental Management

Mr. Thongkham Sai-sa-ard is a leader in preserving Dong Yai forest under the concept of “man and forest can mutually live” by mutually specifying rules in forest utilization. Mr. Thongkham has dedicated his strength and wisdom in protecting the forest by being a community leader for actual benefits. He has specified regulations and rules for community to follow concerning forest utilization and arranged forest protection volunteers for each village to take turns guarding the forest. He has instilled the consciousness in community people to realize the value and significance of forest. Deforestation and wildfire statistics have been reduced, enabling the community to receive many awards from natural resource and environmental preservation.

Mrs. Thongkham has instilled the consciousness in community people by applying village traditions, based on house, temple, and school principle or “tripartite” until it is successful. Knowledge transfer of Mr. Thongkham has been done as lecturer in discussion, seminars at educational institutions and public sector agencies. He is also a lecturer in Dong Yai Forest because there are a lot of visitors every month. Knowledge transfer is also done through mass media e.g. Channel 5, radio stations. Above all, he serves as a leader in actual practice of wild fire prevention and other conservation activities in the area as an example for people in the community.

In 2003, Mr. Thongkham was selected Thai Wisdom Teacher in Natural Resource and Environmental Management.